

Skuta Miklós: „A szlovákiai zenei életet nem lehet összehasonlítani más országokéval, itt más viszonyok uralkodnak; egy külföldi el se hiszi, hány koncertem van”

Önt nem könnyű otthon találni, folyton úton van.

Skuta Miklós: „A szlovákiai zenei életet nem lehet összehasonlítani más országokéval, itt más viszonyok uralkodnak; egy külföldi el se hiszi, hány koncertem van”

Önt nem könnyű otthon találni, folyton úton van. Ilyen gyakran koncertezik?

Ez relatív: szeptembertől decemberig sűrűbben vannak koncertjeim, az év elején ritkábban, a tavasz és a nyár átlagos szokott lenni.

Évekre előre le vannak kötve a fellépései?

Mikor hogyan. Tudni kell, hogy a szlovákiai zenei életet nem lehet összehasonlítani más országokéval, itt egészen más viszonyok vannak.

A magyar- vagy csehországgal sem hasonlítható össze ?

Azzal sem, tulajdonképpen semmivel sem. Szlovákiában nincs például egy koncertiroda. Ha egy külföldinek megmondom, hány koncertem van egy évben, azt gondolhatja, harmadrendű zongorista vagyok.

Azelőtt volt koncertiroda: a Slovkoncert.

Volt, de ez nem jelentette azt, hogy egy egészséges rendszer lett volna, ahol a jobb zenész többet, a rosszabb kevesebbet vagy egyáltalán nem koncertezik. Ez nem így működött, hanem úgy, mint a kommunizmusban minden – amolyan kéz kezet mos alapon. A rendszerváltás után egy zongorista vette át a Slovkoncert vezetését – ami olyan, mintha a komáromi hajógyárat egy olyan ember vezetné, aki hajókat vásárol –, végül pedig gyakorlatilag megszűnt működni.

Több szlovák énekesnek ausztriai menedzsere van.

Ez Peter Dvorskýval indult be, már van hagyománya. Az énekeseket viszik, főleg Ausztriába és Csehországba. Kijárunk mi is, de nem menedzserekkel.

Hanem hogyan?

Ismerős zenészeken keresztül: 1992-ben megismerkedtem nagyon jó osztrák zenészekkel, akikkel Ausztriában máig gyakran koncertezem. Vannak más vonalak, más ismeretségek is. Nekem nagy pechem, hogy amikor 1989-ben megnyíltak a határok, már csaknem harmincéves voltam. Ha Nyugaton harmincévesen megjelenik egy zongorista, és leadja a kommunizmusból származó szakmai életrajzát, az egy koncertirodának rég nem érdekes, mert ugyanazt Nyugaton le tudja adni egy 20-22 éves zongorista is.

Nem írhatott volna a szakmai önéletrajzába több hangversenyt a ténylegesnél? Hisz ilyesmit a kutya sem ellenőriz.

Írta: Új Szó

2006. január 21. szombat - Módosítás: 2006. január 21. szombat

Hú, hát ilyet soha nem csináltam. Eszembe se jutott. De ez csak az 1989-es határmegnyitásra vonatkozott: most már nem teszi le az asztalra a húszéves azt, amit én. 1989-ben például nem volt önálló lemezem. De nemcsak nekem, másoknak sem, kivéve azokat, akiket a kommunista rezsim támogatott. Harmincéves fejjel hogyan merjek jelentkezni egy külföldi koncertirodában úgy, hogy nincs lemezem? Nyugaton nem értik meg, hogyan lehetséges ez, de ha meg is értenék, üzletről van szó. Ha ott valaki elkezd foglalkozni egy zenésszel, nem a két szép szeméért teszi, hanem azért, mert jó üzletet néz ki belőle.

Most hány CD-je van?

Öt-hat komolyzenei felvételem, dzsesszből talán három. Aztán van egy csomó kamarazenei felvételem, ahol másokkal együtt szerepelek. Itt – és ez most megint siránkozásnak tűnik – nem volt rendes lemezkiadó sem. A rendes kiadó alatt azt értem, hogy csinálja a disztribúciót is, és nem csak országon belül. Szlovákiában három éve jelent meg egy ilyen ember. Ő adta ki a két Bach-felvételemet, a dzsessz-lemezemet, és most készül a következő. Ő az első, aki kijuttatja külföldre – Hollandiába, Angliába, Japánba és máshova – a felvételeimet, de nemcsak az enyémekeket, hanem mindazokéit, akik nála játszanak fel zenei anyagot. Ezt ez ideig nem csinálta senki Szlovákiában. Ez egy kassai építkezési vállalkozó, aki hihetetlenül sokat investál ebbe. Menedzseli is azokat, akik nála játszanak fel. Rajta keresztül volt nemrég egy komolyzenei koncertem Londonban, és idén novemberre is le van kötve egy. Ő adta ki az első lemezemet is, amelyet másvalakinél játszottam fel, de az illető anyagi okok miatt képtelen volt megjelentetni, két évig hevert nála.

Épp ez a felvétele, amelyen Bach Goldberg-variációit játszsa, kapott tavaly kiemelkedően jó kritikát Londonban, a BBC Music Magazinban, a világ legolvasottabb komolyzenei lapjában. Mi indította arra, hogy ezt a Bach-művet betanulja?

Nem is tudom. Ez egy 85 perces mű, többen feljátszották, de koncerten kevesen játsszák, mert azt a 85 percet szünet nélkül nem könnyű fizikailag, lelkileg, koncentrációval bírni. Begyakoroltam, először egy házi koncerten játszottam el Pozsonyban, majd 2000-ben nyilvános hangversenyen, rá egy évre a Pozsonyi Zenei Ünnepeken. Ez egyfajta szenzáció volt, mert nyilvános koncerten Szlovákiában még nem játszott senki, külföldi zongorista sem. Ez az ország képe. Hogy ez itt szenzáció. Ha Bécsben, Pesten, vagy bárhol valaki meghallja, hogy Szlovákiában nyilvános hangversenyen 2000-ben játszották először a Goldberg-variációkat, el sem hiszi. Nekem mindenesetre sokat segített. Nagy visszhangja volt, és nekem is önbizalmat adott.

Csak nem azt akarja mondani, hogy addig nem volt elég önbizalma?

Az, hogy sokáig nem hívják koncertezni az embert, elveszi az önbizalmát. Ez a koncertező életmód akkor lenne normális, ha havonta lenne két-három koncertem. Ez sajnos nincs, tehát itt akkor is jön egy hullámvölgy, ha lejátszom egy nagyon jó koncertet. Lejátszom, nagyon jó, nagy siker, hazajövök, még másnap jó, de aztán lehet, hogy egy hónapig nincs mit csinálnom. És akkor jön a hullámvölgy.

Olyankor mit csinál?

Hát gyakorol az ember. Persze lassabban, mintha tíz nap múlva koncertje lenne.

Hány órát gyakorol naponta?

Legkevesebb négy, legtöbb nyolc-kilenc, de általában négy-öt órát. Ezt nettóban mondom, mert közben mindenképpen kell szüneteket tartani, enni is, mint mindenkinek. Ha az ember elkezd tízkor gyakorolni, ez a négy-öt óra nettó általában kijön hét órára. Ha csak a főiskolai éveket vesszük: ott a zongorista bement reggel, bevette magát egy szobába, és gyakorolt. Aztán elment órákra, kiment ebédelni, és megint leült a zongora mellé, hogy csak este álljon fel.

Ön Pozsonyban végzett?

Igen, és Párizsban volt többünknek egy ösztöndíjunk a nyolcvanas években.

Hát ez nem semmi: kijutni a szocializmusban a vasfüggöny mögül.

Akkor nagy dolognak számított az a Párizsban töltött fél év. 23 éves voltam, akkor kellett volna befejeznem a főiskolát, de a tanulmányút miatt hosszabbítást kaptam. Az ember vakon ment ki, teljesen tapasztalatlanul. Kaptam egy listát, amelyen 80-100 tanár neve szerepelt, hogy válasszak, kinél akarok tanulni. Senkit sem ismertem közülük, találomra választottam egyet. Mint később kiderült, nem akárki volt ez a zongoraművész, Pierre Boulez, Xenakis darabjait ő mutatta be Párizsban.

Nem akarta rávenni önt, hogy foglalkozzon ezeknek a zeneszerzőknek a műveivel?

Ez egy hat hónapos ösztöndíj volt, heti egyetlen zongoraórával, ami 24 óra összesen. Csináltam a klasszikus programot, készültem a főiskolai vizsgakoncertemre. De ha tudtam volna, hogy olyan emberhez kerülök, aki Messiaennel, Boulezzal dolgozik együtt, akkor nem megyek hozzá Mozarttal, és biztos, hogy foglalkozni kezdek Boulez és Xenakis zenéjével. Igaz, hogy itthon úgysem játszhattam volna őket. Nem is tudtuk akkor, hogy kik ezek, a zenéjük nálunk „tiltottnak” számított.

Ön tudott franciául, amikor kiment?

Kellett csinálni egy minimális nyelvvizsgát. Utána rengeteg pa-pírmunka következett, kérdőívek, hogy párttag-e a papa vagy sem és hasonlók.

Az öné párttag volt?

Nem volt az. De nagyon ügyesen megcsinálta, a barátain keresztül kontaktusokat szerezve, hogy ez ne legyen baj. Magyar, orvosi diplomával és nincs a pártban, ez akkor rossz volt. Aki nem élt 1989 előtt, nem is tudja, mennyire.

Párizsi tanulmányai idején élt még Cziffra György, a világhírű zongoraművész?

Igen, élt. Tabányi Mihály magyarországi harmonikavirtuóz ismerte, együtt játszottak annak idején budapesti bárokban, Cziffra, Tabányi és Pege Aladár. Tabányi írt nekem egy ajánlólevelet, egy sebtében kézzel írt kis cédulát, körülbelül ilyen szöveggel: Szervusz Gyurikám, itt van ez a szlovákiai fiú, kérlek, támogasd! A címét persze nem tudtam, a telefonkönyvben Cziffra nem szerepelt. Véletlenül eljutottam egy találkozóra, ahol a Cziffra-alapítványból volt egy tanár, ő adta oda a címét. Cziffra egy Párizs melletti kis faluban lakott. Kimentem oda, és mivel nem tudtam előre jelezni a látogatásomat, hisz a telefonszámát nem tudtam, bejelentetlenül becsöngettem. Kijött egy házvezetőnőféle hölgy, aki meglátta, hogy nem egy jól öltözött nyugatiról van szó – szerintem rengeteg magyar próbált bejutni hozzá –, és be sem engedett.

Talán ha beküldte volna a Tabányi által írt ajánlást?

Nem tudom. Akkora keserűség volt bennem akkor, hogy nem próbálkoztam többet. Nem érdemes erről annyit beszélni, jó volt, hogy Párizsban tölthettem fél évet, de nem volt ez az életemnek annyira jelentős szakasza.

És melyik nevezhető jelentősnek?

Talán ezek a mostani, utolsó évek. A főiskolai évek is jók voltak, akkor nyertem a versenyeken, és koncerteztem az iskolán keresztül zenekarokkal. Amikor befejeztem a főiskolát, vártam, hogy ugyan-úgy, mint a kollégák, én is fogok koncertezni. De a Slovkoncerttől nem jött semmi, hiába vártam. Aztán kiderült, hogy gyakorlatilag bárki koncertezhet, ha beviszi a doboz bonbont, az anyuci hímezte terítőcskét vagy egyéb figyelmességet.

Hát nem lett volna egyszerű bevinni nekik azt a kis bonbont?

Én nem vittem be. Ugyanúgy, ahogy az életrajzomba sem írtam be nem létező koncerteket. Ezt nem csináltam soha, ilyesmire egyszerűen allergiás vagyok.

De akkor mit csinált, ha nem hívták sehová koncertezni?

Végül a volt főiskolai tanárnőm, Eva Fischerová betelefonált a Slovkoncertbe, hogy már ne hülyéskedjenek, itt van ez a fiú, koncerteznie kell. Hegedűsökhöz tettek, elkezdtem kamarazenélni, lassacskán nekem is voltak önálló koncertjeim. Aztán tettem egy, egyesek számára nem jó lépést: elváltam első, szlovák feleségemtől, mire a koncertjeim száma ismét nullára csökkent.

A válás és a koncertezés hogyan függött össze?

Nem tudom, ezt azoktól az emberektől kellene megkérdezni. Akkor volt az, hogy 1989-ben nem volt egyetlen koncertem sem. Ez már annyira rossz volt, hogy kimentem külföldre, bárókban játszani. Kétszer játszottam hajón, hazajöttem, még mindig nem volt koncertem, kimentem hát Svájcba. Aztán egyszerre csak megint kezdtek adni koncerteket. 1991-ben még kint voltam Svájcban, amit egy hónap alatt a bárban kerestem, elég volt itt egy évre, és 1992-ben sikerült kontaktust találnom Ausztriába. Azóta nem törődöm azzal, mi történik itt, ha hívnak koncertezni; megyek, ha nem, az se baj. 1992 után volt egy nagyon jó időszakom, úgy négy év, és most 2000-től ismét nagyon jól alakulnak a dolgok.

Amikor bárókban játszott, nem érezte magát úgy, mint egy álruhács herceg?

Nem, semmi ilyet nem éreztem. Ez sima pénzkeresés volt. Montreux-től nem messze, a svájci síparadicsomban, egy kis hegyi városka szállodájának bárjában játszottam, ahol a tulajdonos egy nagyon rokonszenves fiatalember volt. Délután körülbelül negyven percig kellett zongoráznom, aztán este két órán át. A tulajdonos nem törődött vele, mit játszom, annyira szerette a zenét, hogy neki minden jó volt. Tönkre is ment szegény feje, mert diszkó nem volt a szállóban, tehát fiatalok nem jártak oda, csak idősebbek. Azok viszont megvacsoráztak, kicsit elüldögéltek egy pohár bor mellett, és elmentek aludni. Kicsi volt a forgalom, ráadásul akkoriban két-három évig alig volt hó Svájcban, így három év alatt tönkrement a hotel. Én a vége felé voltam ott. Szinte üdülés volt, napi két és fél órás zongorázással, a végén pedig kaptam egy gyönyörű honoráriumot.

Annak ellenére, hogy a tulajdonos tönkrement.

Az egész hotellánc a papájáé volt, aki valószínűleg azt mondta: fiam, állj végre a saját lábadra, itt van egy hotel, csinálj már valamit! De ez sem jött szegénynek össze.

Mi volt az az impulzus, ami a zongorista pályára vitte?

Az apukám, aki orvos volt, zongorán, hegedűn játszott, és jól énekelt. Találtunk egy régi szalagot, amelyen operaáriákat próbált énekelni, egész jól. Anyukám papája hegedűs volt, de ő korán meghalt, nem ismertem. A zene a vérünkben van, a bátyám is nagyon ügyes muzsikussá lett volna, ha ezt a pályát választja. Ő zeneiskolába járt, leült otthon a zongorához, hát melléültem, és együtt játszottunk. Később én is zeneiskolába kerültem, de amikor konzervatóriumba kellett volna mennem, nagyon nem akaródzott elhagyni Komáromot. Egy évvel fiatalabb voltam a többiekénél, mert egy évvel korábban kezdtem iskolába járni, és nagyon anyás voltam. Ráadásul összes barátom gimnáziumba ment, velük akartam maradni. Gimnáziumba jártam, és keményen gitároztam a rockzenekarunkban. Jó volt, csak azzal, ahogy tanultam, nem vittem volna sokra, mert egyfolytában zenéltem. Ezért a szüleim és a tanáraink úgy döntöttek, át kell lépni a konzervatóriumba; Szabó Vera tanárnőm felkészített a felvételre, és fel is vettek. Mehettem volna azonnal a harmadik évfolyamba, de mivel akkor még nem tudtam szlovákul, azt tanácsolták, menjek a másodikba, hogy az érettségiig megtanuljam a nyelvet. Két és fél év múlva felvettek a zeneművészeti főiskolára.

Írta: Új Szó

2006. január 21. szombat - Módosítás: 2006. január 21. szombat

Ha egy jó tündértől kívánhatna valamit, mi lenne az?

Hogy mutasson be tíz másiknak. No de komolyabban: egy jó stúdió, kitűnő zongorával és mindennel, ami hozzá tartozik. És hogy a jó akusztikus zene még húsz év múlva is értékes legyen. Akkor minden rendben lesz.

VOJTEK KATALIN